

RENAIXEMENT

ADHERIT A LA UNIO CATALANISTA

SURT ELS DIJOUS

VOLÉM

La llengua catalana ab caràcter oficial per totes nostres relacions inclús ab el Poder Central.

Corts Catalanes. per estatuir la legislació civil y per el règim intern de la Nacionalitat Catalana y pera ser arbitres de nostra administració.

Que siguin catalans quants a Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions é impostos per contribuir als gastos generals del Estat en la proporció que correspongui a Catalunya.

Supressió de quintos o lleves y facultat de poder contribuir a la formació del exèrcit del Estat Espanyol per medi de voluntaris ó diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realisa la Unió Catalanista, tenen el dret y el dever de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme català, qualsevulga que siga liur pensar y sentir en matèries **religioses, polítiques o socials.**

SUMARI

Via fora, per *Jaume Arqué y Clapés*.—Esguards, per *Franc*.—Englantines: Glosa, per *Manel Alcántara y Gusari*.—Maragalloidolatria, per *Ramón Masferrer*.—El cassador vell, per *Agustí Escalasans Folch*.—Prosaica, per *F. Pineda y Verdaguer*.—Teatres, per *Eryl*.—Unió Catalanista: Secció oficial.—Garbellant.—Noves.—Un viatge a Lima (continuació), per *Lluís G. Jàbrega y Amat*.

Via fora...!

Fa temps que arreu de nostra Patria s'ouen no més que planys per la reculada qu'en tots els ordres va fent cada dia tot lo que representa reivindicació de nostres sagrats ideals nacionalistes.

Què passa, que succeeix, qu'es lo que comou, qu'es lo que trasbalsa a nostra Patria que homes, institucions, representants en Corts, se retirin a casa, posin sordina als clams de Catalunya, o's mostrin desalentats com donant per perdut tot el temps fins ara esmersat en expandir nostra santa causa...?

Què passa? Si no sabeu que respondre, jo vos donaré la contesta. Passa que aquells indignes que volgueren tenir tractes ab els victimaris de Filipines, no han interromput un moment sa obra criminal; que després de l'infinitat de trapaceries que cometeren desde la fracassada era *polaviejina*, vingué la formació de Solidaritat, y en allí, ab tot el desvergonyiment propi d'aquets gitanos del catalanisme, vegerem com s'anaven acostant als cacics que abans difamaren; com

blincaven escandalosament l'esquena davant de personatges que representen institucions que'l poble honrat de Catalunya odia ab tot el cor perque sab que sempre, sempre, no han sigut més que amparadores de tota classe de tiranfes, fomentadores d'immorals monopolis, xucladores en tot temps de sa sang, de sos cabals, de sa honra y de sa dignitat...

Que n'ha resultat de tot això? L'enmatzinament dels sentiments patriòtics en uns, la més glacial indiferencia en altres y'l retorn a ses llars d'aquells que conscients del problema que anava plantejant el Catalanisme, no han volgut contribuir a l'enlairament d'aquets idols de fang, d'aqueixa colla de desaprensus que ab tal de satisfer ses innobles ambicions no dubten un sol moment en traficar ab els sagrats interessos de Catalunya.

Y bé. Si's vol acabar ab aquest aplanament que mata nostre Ideal, que desvia nostra joventut enmotllantla a la més embrutidora indiferencia; si's vol en fi aixecar l'esperit de Catalunya pera que retorni a arborarse d'aquell sant amor que tant el dignificava, cal que rompèm ben

fort, que diem ben alt que aqueixos *soi disant* capitosos; que aqueixos *leaders*, que van de provincia en provincia explicant les virtuts miraculoses del seu regionalisme, són redemptors tan falsos com el mateix Lerroux; són els eterns Judes que pels miserables trenta diners de plata volen vendres una volta més a Catalunya. Són aquells que per ferse ben veure de certes institucions que a Catalunya no arrelaran mai perquè són incompatibles ab son amor a la llibertat, exalsen la guerra de conquesta, baldement aquesta guerra sia condemnada per homes de cor de totes les idees, ja qu'es una guerra immoral per injusta; anticristiana pel vessament de sang que suposa, y irritant y empobridora, perquè arreballa de ses families a la flor del jovent que dona alegria y riquesa a nostra Patria Catalana.

JAUME ARQUÉ Y CLAPÉS.

Esguards

Un esperit irreductible, una ànima sadollada d'amor per la terra aont se neix, un ver y ferm patriota, un fanàtic de sa Patria, de la veritable Patria, que malgrat els homes vulguin, y aïris ens ho imposin, no's crea en cap bufet de ministre ni queda feta pel llapis del artista al empastifar una tela; de la Patria qual ànima viu forta y potent dintre l'entranya de la terra, d'aont no l'en traurán mai ni lleis ni decrets, ha mort! y el seu poble l'ha plorat.

Amics que l'acompanyaven en la gesta patriòtica, ab llàgrimes d'amor li han rendit el tribut póstum, ab llàgrimes de remordiment els que renegats y porucs, ab son plom fraticida, occien sa propia mare, la mare immortal per Deu creada y que per un refinat egoisme inconscients, ells mateixos destruíen.

Els que treballèm y volèm la vida per nostra Catalunya, els que sentim dins el cor l'anoyoransa d'una llibertat perduda, no tinguèm en nostres llavis un mot de despreci ni de nostres plomes surtin una befa ni escarni; descobrimnos davant del hèroe caigut; que si algú ens diu a cau d'orella que un sentiment d'odi l'animava, posemnos la mà al cor y al sentir sos batecs diem ben fort y alt:—Mentiu com un miserable, que un cor, un home que vessa la sang per la Patria, sent el més august dels amors, jamai el més despreciable dels odís.

Esquinsèm un brot de llor del arbre de la Patria y silenciosament deixemlo caure damunt la tomba del caigut, sens temer que això sia esser mal patriota, car si volèm la llibertat per nosaltres, també devèm reconèixer el dret dels altres a conquerir y conservar la seva.

Els catalanistes tots, devèm un petit tribut al hèroe, al brau defensor de son poble, d'aquell poble qual extermini demanava la ex-catalanista «Veu de Catalunya» per mediació d'un ex-secretari de Govern civil, estrident y avui maurista acèrrim, a qui si jo sentís com ell sent el patriotisme, dins safata cisellada li faria ofrena de la testa del caigut pera que, com nova Salomé, davant de quelcom qu'ell adula, tot ballant la dansa dels set vels, li burxés la llengua ab sa afilada ploma... en espera de la credencial perduda.

FRANC.

ENGLANTINES

GLOSA

Rosa del Folló

—Rosa del Folló

perque ets tan plorosa?

L'amiga li diu—ab parla amorosa.

L'amiga qui té—la mirada ardenta

el pit bategant—y la sanc bullenta.

L'amiga qui atrau—ab sa veemencia

al goig confortant—d'una confidencia...

Oh, la confessió—que dos cors relliga

al pas del secret—d'una a l'altra amiga!

Y torna ab mes fè—y mes animosa:

Rosa del Folló

perque ets tan plorosa?...

Rosa del Folló—té un panteig suau,

te'l cabell tot ros—y l'esguart tot blau.

Ab els ulls radiants—mira a fit l'amiga:

—Doncs, ja t'ho diré

si vols que t'ho diga,

amiga del cor

qui ets tota frisoa

de sabè'l porque

jo estic tan plorosa:

No'n tinc d'estar jo

si'l voler se'm torsa?

Com no'n tinc d'estar

si'm casen per forsa?

Y pel caminal—d'entre camps d'espigues
passen poc a poc—les dues amigues
els cors bategant—ab dolsa fretura,
els brassos llassats—a vol de cintura.
Y a la contra-llum—del sol que decau
la del cabell ros—y l'esguart tot blau,
a l'amiga, diu—ab veu anguniosa:

—Com no'n tinc d'estar
de trista y plorosa
si'm volen casar
ab un home tosc
que's desperta, just
a entrada de fosc;
que té un parlà estrany
que no entenc encare,
com mai m'han parlat
el pare y la mare,
que si'l mot es dols
sa dolcesa enganya;
que no ha vist el mar
desde cap montanya,
ni'n sab la grandor,
ni la joia inmensa
de s'hi enmirallar
els ulls y la pensa...

—Rosa del Folló
torna't somrienta;

— l'amiga li diu — ab paraula ardenta —
d'aquest lligament
que't té apesurada
t'en deslliurará
ab una mirada
com mar bonanser
dolça, y mes encare
per guanyá'l voler
del pare y la mare.
Si tens un mirar
que allunyes y atraus:
de que't servirán
aquests ulls tan blaus!
T'has d'enriolar;
prou plorosa: foral
no n'estiguis, no,
que ja no n'es hora...

Y ab nou foc als ulls—les dues amigues
van pel caminal — d'entre camps d'espigues,
els cors reposant—ab desinvoltura,
els brassos llassats—a vol de cintura.
Y del sol morent—a contra claró...
passen, eternals,—en una cansó.

MANEL ALCÁNTARA Y GUSART.

Maragalloidolatria?

*Al cap de brot de la crítica catalana,
En J. Bernad y Durán.*

«No siguem ni ingrats ni aduldors»

Res no hi ha més hermós que veure un poble
com honora als seus artistes y poetes; ja que
aquesta prova de respecte y admiració en vers
ells, no es altra cosa que una petita recompensa
que se'ls hi otorga, a cambi del be inmens que
han escampat ab la llum de llurs meritíssimes
obres.

Als Estats Units, per exemple, ab tot y la
seva civilisació, no donen gaire importancia ni
als artistes ni als poetes; als nortamericans els
hi apar que 'ls pobles se fan grans y forts uni-
cament pel conreu de les Ciències Exactes, y
per la Riquesa. Pot ser que tingan raó els apro-
fitats deixebles de Wasington; emprò a Europa,
a casa nostra, cal confessarho, la civilisació y
la grandesa dimanen de la constant florescencia
de les Arts y de la Poesía. Per aquesta raó
poderosíssima, ens es molt grat veure com Ca-
talunya no reposa ni un instant en tributar
honors y homenatges als seus fills que s'han
distingit per sos amors a les Arts y a la Poesía;
mes a voltes ens apassionem ab sobransa per
una o altra personalitat, y no veiem que aquell
holocauste exagerat y sorollós que li dediquem,
es en menyspreu de altres personalitats meri-
tíssimes, a les quals tant y tant les hi són
deudores les Belles Arts de nostra Terra.

Aquest defecte de apassionarnos per una
personalitat determinada, no es nostre; es en-
comanat de la Vila del Os, desde que nostres
equivocats polítics y artistes han volgut petjar
aquella terra ab aires de conquesta.

Y en aquest particular de volguernos atraure
simpaties d'aquella gent, sempre ens devindrà
la oració per passiva, vull dir, apendrem els
seus defectes y ells no s'assimiliran cap qualitat
nostra. Un día será en Peral, l'altre en Nuñez
de Arce, l'altre l'Echegaray, y l'altre en Perez
Galdós... y aquets holocaustes exagerats s'en-
comanaran alguna vegada en nosaltres, y'ns
farán devenir insincers y hiperbòlics. Avui ens
succeeix ab el nostre Maragall.

Aquestos dies, en el calor de la corrent exa-
gerada, hem llegit en periòdics importants, y
per plomes autorisades, que en Maragall era,
en poesía, lo que en música fou en Beethoven,
y que en Verdaguer, en Guimerá, en Mestres...
venien a ser com uns autors de *El Barbero*, o

be de *El Conde de Luxemburgo*... Y deixem, are, a aquells altres crítics, també respectables y estimables, els quals arrossegats per la onada imaginativa, y pera cercar una frase de colossal efecte, han dit que en Maragall era'l poeta idealista més gran del món, y que's podia guaitar a l'Homer per sobre del muscle... Cada escriptor o crític de casa nostra ha procurat cercar una frase nova... haventne rajat d'aquí, com d'una forja, totes aquestes cadenes estupendes de vagues exageracions.

Al arribar aquí, en Maragall, desde l'O imp, probablement ha somrigut y'ns ha dit: «*No tanto, bons amics, no tanto!*»

Això'm recorda un cas molt notable, y oportú en aquets moments. Uns quants amics, molt amants de les Arts, se trobaven en una exposició de pintures. Després d'haver passat un cop d'ull general per totes les galeríes de la exposició, veus aquí que, com per encantament, se queden plantats davant d'un quadre d'inmens dimensions, quina obra era deguda al pinzell d'un dels més renomats artistes. El quadre era de mèrit mitjanser y de tendències moderníssimes: tons forts, vius, estridents; mes un poquet desdibuixat y manc de perspectiva... Entre'l grupu d'admiradors n'hi havia un d'entussiasmadíssim, qui, vermell com un pebrot y brassejant, deia als que'l voltaven, que eren molts: «Mirèu, mirèu quina perspectiva! quin colorit! quin cel més pur y diafan! Quina verdor el prat! quina bellugor les fulles dels arbres!, talment sembla que's remoguin!.. Y'l bou?... que no veieu el bou?... Quin banyà!, quin pèl més il·lustrós!.. No us sembla, amics meus, com si se li managés la cua?...» Y aixís, per l'estil, el crític admirador, entussiasmat davant d'aquell quadre, moventse ara sobre un peu, ara sobre l'altre, ab la mà plana, sobre'l front y ab els ulls fent la clucaina... ara avansant, ara reculant una o dues passes... anava fent l'apologia d'aquella obra artística, estupenda, y qu'ell, el nostre home, tant y tant admirava. Quan veus aquí que, distrahentse un moment, se queda el nostre home com absort... mes, volguent altra volta tornar al goig de ses cantarelles d'alabanses: — *Ca... rai!* — se sent que diu, girantse envers sos oients: — *are no trobo 'l bou.*

Y aquest cas, lector amic, es molt freqüent entre nosaltres. El crític, per esser just, no deuria haver de violentarse massa; la imaginació no vol tortures. Y no es que volguem dir, ab lo apuntat, qu'en les obres del nostre Maragall no s'hi trobi'l bou. Ja ho crec que sí! y fins el filet

y tot! emprò el bou no hi es viu, ni les fulles s'hi bellugaven.

Quin dubte hi ha, senyors meus, de qu'en Maragall (que en Gloria sia) era un subjecte estimable y lloable en molts conceptes? Qui s'atreveixia a entelar la vesta pura de ses virtuts individuals? Qui no ha tastat, ab paladar exquisit, la dolzor de sos escrits substanciosos? Qui es que negarà el seu amor (podia ser desviat, emprò amor) a la Patria Catalana?

Certament, doncs, en Maragall resulta ser una de les figures més brillants de nostre Renaixement Català; mes ell no era catalanista; era iberista, mond'al, y un gran conreudor del idioma de Castella; siguent aixís, doncs, ni per nosaltres catalanistes, ni per ningú que siga desapassionat, en Maragall no deu ser *el poeta nacional*, ni *el poeta de Catalunya*, ni molt menys *el verb de la llengua Catalana*. El notable articulista del *Diario de Barcelona* no es res d'això, senyors meus; ell es un excelent periodista, un notable y eruditíssim literat, un home culte; un fragment de la *Literatura Catalana*; això sí que ho es, emprò res més. Per que *el poeta nacional*, *el poeta de Catalunya*, *el verb de la llengua Catalana*, si es que aquestes qualitats volen atribuirse a una personalitat sola, te de ser, sus pena de caure en obcecació, te de ser l'humil poeta de Folgaroles, el més gran de tots, l'immortal Verdaguer. Mes nosaltres no hem cregut mai que un autor sol pugui ostentar la magnificència y esplendor de tota una *literatura*, o de tota una *poesia*. La Literatura o la Poesia d'un Poble la simbolisen no un escriptor ni un poeta sol, sino tots els seus notables escriptors o tots els seus inspirats poetes.

Jo vull fer ara una comparansa de les composicions poètiques d'una Literatura, ab les flors d'un hermós jardí... Mirèu quines roses més porporines! Quins clavells més encesos! Quines gardenies més gemades! Quins gessamins més flairosos!.. ¿Qui s'atrevirà a dir que una flor d'aqueixes es, per si sola, tota l'exuberancia y hermosura d'aqueix variat jardí? Lo mateix avui succeeix, doncs, tractantse de la Poesia de casa nostra. L'escriptor que'ns ocupa serà, si's vol, pels seus admiradors, la flor més gentil, la més flairosa, (ab algún pétal desigual y de perfum exòtic); emprò no serà mai la única flor hermosa. Serà, en tot cas, una de les tantes flors que componen la bellesa total y armònica del nostre excels Jardí. Perque en materia de flors com en materia de obres literaries o poètiques, els gustos son distints, senyors meus.

Vull dir; a n'aquell li agrada una rosa, a n'aquell altre un clavell, a n'el de més enllà una gardenia, o una viola... Per que: ¿Qui es que pot dir en que consisteix la hermosura absoluta d'una flor? La bellesa es capritxosa y s'enmarida, a voltes, ab gustos ben diferents.

Siguent aixís. digueume: ¿Per qué tot l'holocauste, tota la magnificència, tota la gloria de nostra literatura o de nostra Poesia l'havèm de simbolisar en la figura de un sol autor? Per qué havèm de tenir llensades al olvit les demés notables figures del nostre Renaixement?..

En pocs anys la mort ha dallat de valent a casa nostra. En pocs anys ens han donat l'últim adeu una bona pléiade, dels nostres bells cantors de Catalunya. Entre ells en Pagés de Puig, el somniador de «Comte l'Arnau»; Mossèn Planas y Feliu, el viril cantor de «Els Minyons de Montanya»; en Franquet y Serra, el poeta de la cadencia mística; n'Isidre Reventós, el polsador de la lira victoruguiana; y, ara mateix, l'infadigable ruralista en Bori y Fontestà y'l venerable patriarca en Victorià Amer.

A tots ells, oh lector amic, devèm honorar de la mateixa manera, ja que tots ells, lo mateix qu'en Maragall, son fragments del *verb de la llengua Catalana*. Pera tots ells, doncs, una oració, una llàgrima y un bon recort.

Encara hi som a temps a desagraviarlos; encara els catalanistes, únics amants de les glories de nostra Terra, podèm donar una prova d'amor y consideració a n'aquells que fins avui hem tingut olvidats y que donaren bona part de la seva salut en lloansa y enaltiment de nostra Patria.

A vosaltres me dirigesc, oh Associacions Catalanistes de nostra Terra, a vosaltres, anant al enfront la nostra benemèrita «Unió Catalanista», pera que en un dia senyalat d'aquesta Primavera, celebrèu una vetllada necrològica en memoria d'aquests meritíssims poetes, tant sens motiu olvidats per nostra Crítica, com mal recordats pels nostres Polítics Directors.

RAMON MASIFERN.

EL CASSADOR VELL

Que hi ha entorn meu? No rés; calma somorta.
Els campions d'enramades y alegratjes,
els intrepits companys d'hores felisses,
ja no ho son; tots han mort; de la gran soca
sols ne resta un'arrel; quan aquest mori,
ni 'l record quedarà de tots nosaltres.
Penjat d'un clau dorm el sarró; deù temer
qu'ha finit son comès, y va aclofantse;
anyorant aquells dits que l'amoixaven,
en la fusta de l'arma els corcs hi furguen
y jo, cassador vell, sol en la terra,
sens una veu amiga que'm consoli
vaig fent via a la mort, veient en somnis
aquells boscos, teatre de casseres,
ont pot contà una gesta cada roure,
cada alzina uns amors; cada fontana
una historia de cassa tota meva.
Assot del bosc forem un temps; quan l'eura
veia apropars la colla cassadora,
tremolava de por; les fegonades
brillaven enlluernant y per les timbes
son esclat ressonava, boi fonentse
... com s'han fos mes jornades d'alegria!
Ni l'oreig que recull la lleu canturia
de les branques dels druides de la selva,
te'l sospirar d'avans; jo visc de somnis
y, ai! no trobo en son brés el mateix ritme
que m'adormia en temps de juvenesa!
Melancòlic lladrar de la canilla,
revifa 'ls vells records, y perque visqui,
fes que senti 'l retruny de les descàrregues
o 'l ressò vibrador d'un corn de cassal

AGUSTÍ ESCLASANS FOLCH.

Prosaica

Sento en lo més pregón de mon esperit, un suavitissim panteig, imperceptible casi, emperò constant, molt constant; apar talment l'aletjar d'una joveneta alosa, qui frisosa y poruga, assaja son primer vol.

Y es que per dessobre de tot jou y de tot albir malestruc, mon esperit sent el desitj de viure en una vida que no viu, en una vida de llibertats no sols individuals, sino colectives y no de la colectivitat d'uns quants, sino de la Patria tota, de tota la terra aquesta que desde l'enllà del Pirineu a l'ensà del Ebre s'hi parla com jo parlo, com parlen els meus pares, com parlaren els meus avis y com parlarán mos fills, sota

d'aquest cel tant blau y devant d'aquest mar liatí, molt més blau encara.

Y com un rés, com una pregaria, com una englantina, com un llevat de les velluries palpitant dins la carn de la meua carn, o com si essencies magnètiques, atraguessen quelcòm anímic que incorpori vagareja per l'espai, sento al ensem, l'apassionat barboteig d'unes paraules de fort accent catalanesc a la faisó d'un Tamarit o d'un Fivaller que'm diuen... que'm diuen.. guai de mi! si vos diguessa que'm diuen.

F. PINEDA Y VERDAGUER.

Teatres

TEATRE PRINCIPAL: *El fill de Christ*, poema tràgic en un acte de'n Ambrós Carrión.—TEATRE DE CATALUNYA: *El gran Aleix*, drama en tres actes de J. Puig y Ferrater.—*En Joan Bonhome*, comedia en quatre actes de J. Pous y Pagés.—*Vint anys després*, comedia en un acte d'en Salvador Bonavia.

Recents els lloers conquerits en els Jocs Florals, el poeta pulcríssim, l'Ambrós Carrión, acaba de conquerir-ne novament ab el seu poema tràgic *El fill de Crist*.

Es tan intens l'interés que desperta l'acció de la tragedia; són tant potents els seus versos y tan pulcrament escrit es el poema que resulta natural que al acabar la representació d'*El Fill de Crist* se cridi ab entusiasme al autor, pera aplaudir-lo en el palc escènic.

La obra del poeta, aquesta vegada, ens ha proporcionat una magnífica característica: la de poder estudiar en totes les seves faces y en la curta duració d'un acte, la labor artística de la gran Xirgu. Així diríem que l'havem vist justa, segura en les escenes primeres; apassionada, humil en les escenes de la temptació; exaltant-se en ira, pel menyspeu del home que es manté fidel al seu Deu; devotíssima, en els moments que segueixen al sacrifici del cristià, moments de conversió; heròica, oferint-se a la multitud pera ser sacrificada junt ab el ser que l'ha convertida a aquell Deu invisible y poderós. L'excelent actor senyor Jimenez hi té bona part d'elogis en aquesta darrera interpretació; ell encarna en tots els moments el personatge que ungit per la fè santa, rebutja els pagans favors, després de crudel lluita en la que triomfa la seva fè induint-lo al sacrifici.

La tensió altament tràgica del personatge del senyor Jimenez en tota la obra, dona an

aquest excelent actor moments de lluiment insuperable.

El conjunt, com poden obtindre els actors del Teatre Principal.

* * *

La tesis de la darrera producció d'en Puig y Ferrater ens l'havia ja explanat en l'escena per medi d'altres obres seves.

«Els pares esdevenen tals, per llurs obres y no per llei de naturalesa», ve a dir un personatge d'*El gran Aleix* y l'autor, basant-se en aquesta afirmació, crea el drama, que s'enclou, se complementa tot ell en la verificació de la frase esmentada.

La primera vegada que l'autor d'*El gran Aleix*, s'atreu a defensar el seu pensament, que venia a revolucionar el curs monóton de les produccions teatrals catalanes, caigué sobre d'ell una pluja de malvolenses, sortides, es clar, dels que's trobaven be en l'antic estat d'ensopiment. Calgué que'l públic consagrés al autor de *La dama alegre*, pera desfer els prejudicis dels *quiets*, y així avui en la nova producció d'en Puig y Ferrater l'èxit no ha pogut esser regatejat per ningú perque la tesis de la obra, ja acceptada, no feria sentiments *adormits* únic obstacle que s'hauria pogut oposar al èxit d'*El gran Aleix*.

Si no fos tan inmensament humà l'esquema de l'obra, que's basta per si sol pera amagar certs detalls de teatralisació, ens queixariem de tota l'acció en el segon acte. Qui sab si resulta així per l'immensa superioritat del acte primer, model de diàlec, ab característica insuperable, y de desenrotlló naturalíssim. L'acte segon, a voltes precipitat, a voltes cansoner desmereixia l'intensitat del drama si aquest no se'ns oferís ja suficientment delineat en el primer, y qual impressió ens acompanya en el reste de la obra.

L'interpretació molt justa per els senyor Borrás y senyoreta Baró y ab ganes de lluir-se en els demés, com poguerem observar ab la senyora Roldán, qu'en el seu difícilíssim paper, indubtablement superior a les seves forces, hi posà tota l'atenció y estudi que demostraren en una artista els desitjos de complir.

El decorat ab quelcom massa de coloraines; mes sobri hauria resultat més veritat.

* * *

En Pous y Pagés ha estrenat una veritable comedia.

L'assumpte teatral de *Joan Bonhome* y adhuc el mateix protagonista son una magnífica troballa, que cal tenir en compte y reconeixer en tota la seva importància.

Creièm després de veure *Joan Bonhome*, que si de quelcuna manera s'ha de conseguir la desaparició de les obres de *gènero chico* es donant al nostre públic — al *que no va al teatre a capficarse, sino a riure*, — obres que com la darrerament escrita per en Pous, obtenen el veritable èxit del *sobirà auditor* en pagament del seu indiscutible mèrit.

Altres vegades havèm hagut d'anotar en nostres cròniques la manca d'atenció que *l'empresa* del Sindicat ha tingut ab *RENAIXEMENT* y avui ho remaquèm perque havèm de dedicar a la obra del Sindicat tots els nostres elogis per la valiosa tasca artística que actualment realisa.

Les darrereres estrenes, sense descuidarnos aquesta d'are, d'en Pous, aportaran al nostre Teatre gloria y esplendor y si la tasca del Sindicat finís aquí, n'hi hauria prou ab la obra realisada pera marcar ab prou honor el pas d'aquest estol d'entusiastes autors sindicats, per la historia del Teatre Nacional de Catalunya.

Per això, malgrat tot, la nostra imparcialitat ens obliga a rendir tribut d'admiració al «Sindicat d'Autors Dramàtics Catalans».

Ens cal demanar perdó a nostres llegidors per aquest petit parèntesi; y tornèm a parlar de *Joan Bonhome*.

Havèm dit que aquesta producció d'en Pous es una veritable comedia. Si poguessim, no afegiríem res mes en favor de la mateixa; pero ens manca dir que aquesta ho es per la seva tècnica teatral, per la realitat que encarna en tots els seus detalls, per la puresa del diàlec y per la naturalitat de construcció y desenrotllo. Ademés en Pous ha contret un altre mèrit y es que ell, eminentment home polític, ha sapigut moures en una acció política, sense caure en *apassionaments*, cosa que li ha proporcionat la independència complerta en la construcció de la seva comedia.

El públic, com ja hem dit, acullí la obra ab calorosos aplaudiments, seguint ab gran interès el curs de la comedia.

La representació constituí un senyalat èxit personal del popular actor còmic en Pep Bergés y no menys llument conseguiren els demés interprets de *Joan Bonhome*.

Exit que deu apuntarse com a ben propi el «S. d'A. D. C».

* * *

En Bonavía, que ja ha conseguit un nom entre'ls sainerers, ha estrenat ab bona acullida per part del públic, una obreta en un acte titulada *Vint anys després*.

El cas se redueix a un voluminós àlbum de xistos, catalogats en forma d'argument, que permet als personatges anar proclamant l'agudesia de l'autor.

Ajuntis a tot això que en Bonavía sab escriure y estaràn justificats als aplaudiments que's dedicaren al ingenios escriptor.

ERYT.

UNIO CATALANISTA

Secció oficial

PERA LA PROPERA ASSAMBLEA

Continuan rebentse les adhesions, totes elles entusiastiques, dels catalans residents fora Catalunya.

Les darrerament rebudes son les següents:

*De la Colonia Catalana de La Vega
(República Dominicana):*

«A la Junta Permanent de l'Unió Catalanista: Els abaix firmats, únics catalans residents a la ciutat de La Vega, tenen a bé manifestar an aquesta benemèrita Unió Catalanista l'haver rebut la comunicació en la qual se'ns demana l'adhesió a l'Assamblea Nacionalista que ha de celebrarse a la ciutat de Tarragona.

Entusiastes del Nacionalisme per creure es l'únic procediment pera que nostra estimada Patria conquereixi els drets que de justícia li pertocuen no podèm menys de veure ab simpatia aquest acte y que d'ell ne resulti l'anorreament de tot personalisme y petites mesquineses, pera que per sobre de tot suri el gran amor en vers nostra anyorada Catalunya, com també'l gran camí en el qual pugan entrarhi tots els nacionalistes, únic medi de salvarse la Patria catalana.

Donada l'impossibilitat d'assistirhi personalment un de nosaltres an aquesta Assamblea, deleguem en J. Morera y Mestre, advocat de Igualada, pera que'ns representi ab poders pera tresmètreho a altre si circumstancies especials fossin obstacle pera assistirhi.

Que visqueu molts anys pel bé de nostra Catalunya, són els desitjos d'aquests bons patriotes.

J. Jordana, Miquel Jordana, J. Gassó y Gassó y Pelegrí Robert.»

*Del Centre Català de Mendoza
(República Argentina):*

«Benemèrita Junta: El Centre Català, en contestació al comunicat que aqueixa molt benemèrita entitat dirigeix a tots els catalans acordà en sessió del 29 de mars adherir-se corament a l'Assamblea Nacionalista que tindrà lloc a l'antiga ciutat de Tarragona y veure ab gran goig que prescindint de tota filiació política se porti a cap la catalanisació de tots els catalans, ideal y símbol que sempre ha sostingut nostre Centre, pera'l bé que farà a nostra aimada Patria. Es aixís com entenem nosaltres la veritable redempció del poble català.

Encara que allunyats de la nostra hermosa Catalunya y situats al peu dels famosos Andes gegantins, seguim pas a pas y ab mirada fixa els moviments y progressos nacionalistes del nostre anyorat terror. Aquest Centre té l'honor de nomenar delegat a la Assamblea pera que'l representi a la prestigiosa personalitat d'en Martí Matons y Bofill, persona la més indicada, puig radicà molt temps a Mendoza y coneix la vida que la colectivitat catalana fá en aquesta terra, podent interpretar les nostres aspiracions, puig gosa d'alt prestigi entre nosaltres.

Visquèn molts anys pera bé de tots, desitjant de tot cor que d'aqueixa Assamblea ne previnguí la reivindicació de la Nació Catalana.

Mendoza 30 mars 1912.—El president, J. Esteva.—El secretari, Josep M.ª Pascual.

A la benemèrita Junta Permanent de la Unió Catalanista.»

Del Centre Català de Montevideo:

«Honorable compatricí: La Junta Directiva d'aquest Centre ha pres l'acort de nomenar Delegat pera que representi nostra entitat a l'Assamblea de Tarragona, l'ilustre personalitat catalana Albert Bastardas.

Al comunicarvos aquest acort ens es agradós afegirhi qu'hem sentit una veritable satisfacció al ésser convidats de desde la nostra anyorada Patria, cosa que no sovinteja pas, y'l serho pera assistir a una Assamblea, la finalitat de la qual ompla totes les nostres aspiracions, que no son altres que treballar per Catalunya, apartats

colectivament de la dreta y de la esquerra, que si tenen raó d'ésser a Catalunya foren perniciosos lluny de la Patria ben aimada. Ens adherim doncs a la idea fonamental de que la Unió Catalanista no fassi política partidaria y es dediqui exclussivament a la tasca de realisar cultura integral, a fi de dignificar la nostra ànima Catalana.

Visqueu molts anys pera be de Catalunya.

Montevideo 22 Abril de 1912.—El president, Lluís Solé.—El secretari, J. Torrendell.»

Del Club Catalunya de l'Havana:

«Honorable senyor: La nostra Entitat sent franc agraïment al rebre la vostra patriòtica invitació per l'Assamblea Nacionalista convocada a Tarragona, mercés l'acció persistenta de vostra venerable Unió.

No sentnos gaire fácil el nomenament d'un delegat que sigui resident en aquesta illa, havèm donat la nostra representació social a l'amic y compatricí de Blanes en Joan Valentí y Feliu, a qui provehim de documentació deguda perque intervingui en les tasques de l'Assamblea y aixís vos farà present nostre entussiasme patriòtic.

El «Club Catalunya» al fer acatament a vostra comanda, se sent joïós de veures representat en un acte de tant relleu, quals acorts volèm que sigan com renovament de nostra devoció a Catalunya, per qual engrandiment vos desitgem anys de vida.

Havana 20 Abril 1912.—El president, Narcís Macià.—El secretari, A. Ribot.»

Del Centre Català de l'Havana:

«La Junta Permanent de la Unió Catalanista s'ha dirigit al Centre pera comunicarnos la celebració d'una Assamblea Nacionalista que tindrà lloc a Tarragona.

El Centre ben consequent ab sa Declaració de Principis acceptà'l convit de la Unió Catalanista y's farà representar en dita Assamblea aont s'hi trobarán tots els catalans aimants de Catalunya y a eix fi ha conferit sa Delegació a n'En Joan Ruiz Porta, Arxiver del Ajuntament de Tarragona.

Tant de bo després de l'Assamblea se juntin els catalans de cor posposant ideals de partits pera treballar plegats per l'enlairament de Catalunya!»

De «La Nova Catalunya» revista que's publica
a l'Havana

«Patriotisme efectiu

Ab intima satisfacció donem la nova de que per iniciativa y gestions de la venerable «Unió Catalanista» se reunirà a Tarragona una Assamblea en que s'hi acoblarán representacions de totes les forses verament nacionalistes de nostra terra aixís com de les entitats netament catalanes de fora Catalunya.

Será un aconeixement del que podrán esdevindren y segurament se'n derivarán transcendències de gran profit social y patriòtic per nostra Patria, doncs allí s'afermarán declaracions que substancialment puguin suscriure lo mateix les dretes que les esquerres catalanes, aixís com tothom que ab impaciències o be ab reflexió aspiri a que s'exalti per damunt de tot la personalitat de Catalunya.

Ens plau moltíssim l'idea y ens hi trobem de cor identificats, doncs encara qu'aquesta publicació no pertany a la Unió Catalanista, com tampoc a cap dels partits polítics de Catalunya els homes que al redós d'aquestes planes ens agropem sentint l'ideal català lliure de tota filiació y personalisme y ja fa alguns anys que venim defensant la conveniència y la necessitat de que aqueix ideal se sobreposi a tota lluita, divisió y circumstància passatjera de la vida social catalana.

Aspirèm a que'l miracle de *Solidaritat* se refassi encara que sols sia en un moment de referendum aont els sentiments de les forses nacionalistes catalanes coincideixin en una declaració solemne que sintetisi la fórmula més integral y serena de la voluntat de Catalunya. Y voldríem que junts a la proclamació d'aqueixa voluntat de la consciència catalana s'instituís a la vegada una mena de Tribunal d'Arbitratge a qual jurisdicció moral y patriòtica s'hi hagués de sotmetre qualsevol disseni que sorgeixi entre 'ls agrupaments polítics y representatius de les entitats catalanes.

Vegí doncs la cívica «Unió Catalanista» ab quina joia havíem de rebre la seva carta convidantnos a l'Assamblea de Tarragona y com li agraïm el que en aital Congrés de les Entitats Catalanes pugui tindre «La Nova Catalunya» l'honor d'esserhi dignament representada.

Perque nostres llegidors coneguin be 'l propòsit elevadíssim de la benemèrita «Unió», anem a transcriure la carta que d'ella havem rebut.

«La Junta Permanent de l'Unió Catalanista, se dirigeix a Vos, y també a totes les altres entitats verament catalanes de fora de Catalunya, ben segura que'l vostre patriotisme vos mourà a cooperar als propòsits que, pera major bé de Catalunya, fa temps que són proïja del esperit nostre y qu'are, a la fi, seràn una realitat.

Per la Premsa Catalanista, pensèm que s'haurèu enterat del determini de l'Unió de convocar una Assamblea Nacionalista que's celebrarà a Tarragona per la segona Pasqua. L'Unió ha obtingut que concorrin oficialment y ab entusiasme a la dita Assamblea la Lliga Regionalista (elements catalanistes de la dreta), y l'Unió Federal Nacionalista Republicana (esquerra catalanista) y tots els nacionalistes que no tenen una filiació política determinada, o sia la totalitat del Nacionalisme Català.

Com podèu veure aqueixa Assamblea ajuntarà a tots els Nacionalistes a treballar per Catalunya fora de l'Acció política; es a dir, que serà una Assamblea patriòtica y d'ella n'eixirà una robusta acció que recatalanisi y enforteixi la nostra Patria.

Volèm que tothom hi sigui a n'aqueixa transcendental Assamblea y com que no tots els catalans son a Catalunya, no podèm passar sense que'ls nostres compatriotes que, si viuen lluny de la Patria anyorantla, l'honoren ab les llurs virtuts de civilitat catalana, hi tinguin representació pera que hi portin els grans esclats del seu patriotisme, posat a prova per l'absència, y pera que junts ab nosaltres formulin y proclamïn els acorts qu'hauràn de fer un gran bé a la nostra Catalunya.

Així doncs, vos preguèm que nomeneu un delegat vostre pera que honori l'Assamblea la representació d'aqueixa patriòtica Entitat.

La Junta Permanent sent una gran satisfacció al dirigir-se a vosaltres, catalans que tant estimem a la Patria, y per l'amor a Catalunya vos prega qu'aqueixa Entitat acordi lo qu'en aquesta comunicació se vos demana.

Visqueu molts anys pera be de Catalunya.

Barcelona, 24 Febrer de 1912.—El President, D. Martí y Julià.—El Secretari, J. Rodergas y Calmell.

Sr. Director de «La Nova Catalunya» de l'Havana.

«La Nova Catalunya» confereix la seva Delegació pels efectes de l'Assamblea Nacionalista, al molt il·lustrat escriptor tarragoní l'arxiver d'aquell Municipi En Joan Ruiz y Porta, per conducte del qui envièm carta oficial.

GARBELLANT

Las Noticias publica una correspondència de l'Havana ressenyant la visita del secretari de Estat nortamericà, escrita en deliciosa indignació patriòtica, de la qual n'oferim els següents fragments:

«Entre otras «ataciones» del señor Sanguily, que como ministro de Estado tiene obligación de saber que puesto corresponde á cada comensal, merece consignarse la que tuvo con el representante de España, colocado en la última mesa y en uno de los últimos lugares, teniendo por delante á directores de periódicos, el comandante del Washington y otras personas muy dignas, desde luego, pero de menos representación.

Y esto, con ser mucho, no es nada comparado con la falta de corrección del señor Sanguily, quien en su kilométrico brindis arremetió contra tiranías pasadas de las que los Estados Unidos libraron al pueblo cubano, y dijo una porción de cosas incomprensibles en boca de un secretario de Estado, en un acto oficial, y en presencia del representante de la nación que tan tirana fué con Cuba.

El ministre *yankee* també va dir quatre fàstics de *España*.

«Don Francisco de Cárdenas y Rodriguez de Rivas — representant de l'Estat espanyol — pasó el mal rato que es de imaginar teniendo que aguantar el chaparrón de improprios que aguantó diplomáticamente, prefiriendo sentar plaza de prudente antes que ser causante de un conflicto que pudo originar retirándose del local, como estuvo tentado de hacer.»

El representant de l'Estat espanyol no va recular enfront dels atacs del cubans y els nortamericans. Ja hem dit que aquest banquet tingué lloc a l'Havana; no a *Santiago de Cuba*.

Al Rif les tropes indígenes de renegats, *entre les quals hi havia alguns soldats espanyols*, han mort al Mizzian, el capitost dels rifenys.

A Madrid, ni a cap lloc de l'Estat espanyol s'han fet enllumenaments, ni s'ha anat pels carrers cantant la *Marcha de Cadiz*.

Per damunt de tot, «l'experiencia es la mare de la ciencia». Y... l'un dia en Rizal... l'altre

dia en Maceo... en aquests afers els espanyols ja comensen a ser una mica *sabís*.

— Vos heu equivocat — deia un nostre amic, ab posat de reconveniçió; — en el «Catalunya Nova» no's cantaren «Els Segadors».

L'amic havia llegit la «nova» en que'n parlavem.

Y efectivament era veritat, el nostre himne no va esser cantat en la festa que dit chor celebrà: per això la nostra «nova», inconcisa potser, era una ben insignificant y ingenua indirecta.

Cal doldresen, que aquest chor qu'els cantà, pels carrers de Barcelona, en els temps primers de nostra renaixensa, avui també els deixi abandonats.

— Per quelcóm les nostres primeres entitats, tenen una certa afinitat, — digué un.

— Seràn oportuns, — digué un altre.

— Y ballen a l'*agarrao*! — afegí un darrer.

Callà, l'amic y somrigué, tot pensant, ab aquells que mal-diuen de l'Orfeó, oblidantse de lo propi.

En *Pol*, segons escriu en una crònica datada a Madrid, va anar als toros — ara com que no canta «Els Segadors», ja va als toros — y esplica com el *Gallito* — aixís, familiarment — va matar un toro.

«El deliri — diu l'Agulló. — Milers de mocadors onejen pels «tendidos»; passa per mí el recort de l'aplec de la protesta».

Y al veure el brassejar del *torero* saludant al *pueblo*, no li va passar pel magí el recort de En Cambó quan deia agitantse desafortadament que ja era hora «de alçar els brassos menassants y cloure els punys?»

La Asociación de la prensa diaria ha donat una *corrida de toros* en llur benefici y naturalment en aquesta festa, darrera característica nacional que perdrà Espanya, no hi podia mancar, tractantse de la *Asociación de la prensa*, el *arrojado diestro*, que no sab llegir ni escriure, y que ells anomenen *cochero de Bilbao*.

Lo que diràn els periodistes: — Tampoc nosaltres sabèm de torejar.

NOVES

A l'edat dels 56 anys acaba de morir a Santander d'aont era fill, l'ilustre polígraf en Marcell Menendez Pelayo.

Era, el difunt, un dels homes més erudits que ha posseït la Iberia y dels seus admirables dots de feconditat y de crítica, forsa n'havia dedicat a la nostra Patria, demostrant ésser un amic de Catalunya.

Estudiant de la nostra Universitat, y deixeble del gran Milá y Fontanals, a qui venerava fonament, s'interessà sempre per les coses de Catalunya, essent un dels poquíssims castellans que's dignà estudiar la nostra llengua de la que'n feu us en el discurs que pronuncià en els Jocs Florals de l'any 1888.

Deixa un gran nombre d'obres escrites que farán que la seva memoria sigui perdurable.
D. E. P.

* * *

El Corpus de Sang.—La Secció d'Estudis y Propaganda del Centre Federal Nacionalista Republicà «Fivaller», organisa un gran miting commemoratiu del Corpus de Sang.

En el miting, que promet revestir excepcional importància, hi parlarán els senyors Enric Vila, Xavier Gambús, Roig y Pruna, Santiago Gubern y doctor Martí y Julià.

* * *

Festa en memoria d'En Maragall.—Diumenge al matí, tingué lloc al Palau de la Música Catalana, aquesta agradosa festa, organitzada per la Joventut Nacionalista de la «Lliga Regionalista».

Després dels parlaments d'En Joaquim Ruyra y En Joan Alcover, veritables y minuciosos estudis crítics de la personalitat y la obra d'En Maragall, la lectura de poesies d'aquest poeta, la perduda del qual se sent rescent, encara, entre nosaltres, posà un ambient de polsa idealitat a la festa, gloriosament coronada per la representació de «Eridon y Amina», l'hermós idili goethià trasplantat a la nostra llengua per En Maragall.

Finalment, en mitg dels delirants aplaudiments en tribut al poeta y als artistes que

l'interpretaren, varen destacar-se ressonantes les enardidores notes d'«Els Segador» que, plaents o desplaents, foren escoltats pel selecte auditori y aplaudits entusiàsticament pels catalanistes.

* * *

Diumenge passat a la tarda, l'«Esbart Català de Dansaires» donà la seva anunciada sessió de balls populars catalans.

El seu mestre y director artístic, l'Aureli Capmany, explicà y exaltà la tasca de l'«Esbart», feta, no com un senzill passatemps ni una curiosa banalitat, sino com la reconstrucció, ab l'exercici de les danses populars, d'una de les característiques nacionals de la nostra Patria; cridant-hi a ajudar aquesta tasca, a tots els catalans de bona voluntat.

Els dansaires interpretaren ab justesa de ritme bon nombre de ballets, explicats y aclarits per les notes folk-lòriques d'En Capmany. Y el llur treball fou justament premiat pels aplaudiments de l'escullida concurrència, a la qual, les dames y damiseles hi aportaren l'atractiu de la bellesa llur.

* * *

Ab la primavera, els Jocs Florals van esclatant arreu de Catalunya. Y pera cada una d'aquestes festes poètiques, RENAIXEMENT se veu en la enorgullidora y plascévola obligació de retre el seu homenatge amigable y admiratiu, al triomf de quèlcsuns d'aquells qui han volgut col·laborar en aquestes planes.

Avui es pera la distinguida dama Na Remei Morlius d'Andreu, qui ab les poesies «Amors reials», «Transfusió», «El fill de Nessus» y «La vetlladora», ha guanyat el primer accésit a la *Flor Natural*, l'*Englantina d'or y argent*, l'accésit al premi del Ajuntament y l'accésit al premi del Casino Mercantil, respectivament, en els Jocs Florals de Lleida. La nostra coral enhorabona te d'ésser, encara, pera l'exquisit poeta En Joan Arús y Colomer, qui ab la poesia «La Tragedia de les fulles» hi ha guanyat el premi de l'Ajuntament.

* * *

A Sctokolm, ha mort el gran escriptor August Strindberg, les obres del qual eren venerades per part de la nostra joventut literaria.

Tenía traduïdes al català «La senyoreta Julia», «Pare y acreedors», y 'l celebrat «L'inspector Axel Borc, de la Biblioteca de Joventut».

UN VIATGE A LIMA

(Continuació)

Dia 16.—A mida que'ns endinsèm cap el Atlàntic, se nota la mar de fons, y'l brandeig l'accentúa cada vegada més; per això la major part de passatjers s'han trobat novament sorpresos pel mareig, majorment després de dos dies de estada a Cadis. Ja fa bona estona que sols veiem cel y aigua, y sembla com si les gojes del fons del Atlàntic vulguin divertir-se bressolantnos, ab riallades burlletes, llensantnos glopades de vent y grosses empentes ab l'aigua que van llensant per les parets y quilla del barco, el qual camina desafiant als elements. El dia es diàfan, transparent: el sol rellueix ab tota sa magnificència, y ni una prima boirina vé a entelar pera res aquella immensa plana que tenim als peus, y que va relluïnt ab la pluja dels raigs del sol.

Dia 17.—Seguint el temps calmos, bonic y clar, el mar es quelcom més planer. Quatre atrevides gavines van seguint y passant l'Atlàntic ab nosaltres.

Avui a les nou hem oït missa, els qui hem volgut, y a les onze ha ressonat el crit de «terra!», distingintse per la part de babor una llarga carena de montanyes de Les Canaries, arribant a Les Palmes a les 8'30. Tant prompte hem arribat, una llegió de petits comerciants ens han vingut a oferir les llurs mercaderies, consistents en ventalls de senyora, tabac, objectes pera regals, taronjas, platans, objectes de sederia, postals, segells, etc. etc. Es dir, un verdaers comers.

Per haver atracat fora del moll y ser de nit, no havem pogut visitar la ciutat, que la veiem illuminada en tota sa llargaria.

Dia 18.—Encara tothom dormia quan ens hem posat en marxa. El temps magnific, les gavines van seguintnos, el mar está més revolt, y per lo tant s'accentúa més el brandeig. Avui ens ha sorprés veure a alguns viatjers, pujats a Les Palmes, portant damunt la testa delicats y ben treballats jipis, en plè Desembre, fins que'ns hem recordat de que la temperatura era una altra, y per cert haig de consignar qu'es ben agradable. No sentim ni fret ni calor.

Viatjant per mar, passa un fenòmen extrany, y es que, quan se veu terra, apar tenirla al davant, com si ab la mà's pogués tocar, a poca distancia, y en cambi són moltes les milles que'ns en aparta. Ara mateix se veu Santa Creu de Tenerife, ab son volcà apagat, *Pico de El Teide*, que s'aixeca magestuós cap a la part esquerra de la Illa; sembla que hi puguem tocar

ab el dit, y segurament trigarèm unes hores a arribarhi. Ara són les nou.

Santa Creu de Tenerife, agegada als peus del mar, a la falda de la montanya, va extenentse amunt, tota sembrada de casetes blanques, escampantse aquí y allà com un remat de blanques cabretes. Les seves montanyes mirades de lluny semblen pelades, sense vegetació, però a mida que'ns hi atansèm més, les veiem poblades d'exemplars diferents. Es un panorama bonic, nou, atraient, plè de barrancs y de punxagudes montanyes, d'un color negrós y rojós fosc. Hi arribem a les onze, y a les onze de la nit sortim, deixant a aquella montanya sembrada de casetes y d'hortes ben conreudes.

Dia 19.—Són les vuit del matí quan arribem a Santa Creu de Les Palmes, y'ns ofereix casi bé l mateix panorama que Santa Creu de Tenerife, pero ab la diferencia de que aquí les montanyes están més poblades, y la vegetació, en general, abunda més. També, montanyes amunt, se veuen rengleses de cases que van enfilantse enlaire atrevides, donant un tò més pintoresc al panorama. La major part són blanques y no massa altes. El port es molt reduït y de menys moviment que'l de Santa Creu de Tenerife. La ciutat també está situada al peu de la montanya, de cara al Est, y les ones del mar tranquiles, van a rompres, joguinejantes, per ses parets baixes. Está més reclosa que no la que havem deixada ahir, que s'extenia d'una part a l'altra abarquant llarga extensió.

L'aspecte de la ciutat sembla molt net, puig hi ha molta cura en tenir les fatxadades blanques y ben pintades, y no se'n veu ni una que desentoni. El terrer aquí es molt frondós, abundanthi molt el plàtan y les hortalises primerenques. A dreta y esquerra está poblat aquí y allà de torretes ben situades, la major part d'anglesos y alemanys que van a matar les hores plácides entre aquella hermosa campinya, rodejada pel mar, aont pot respirarshi a plè pulmó, ab el mar quiétissim, que casi no's mou, clima agradós en extrèm y molt sà. Les palmeres s'aixequen altes, magestuoses, senyalantnos perpetuament l'infinit. Abunden les aigues, puig n'hi ha gran riquesa y bones, y en les montanyes s'hi troben *pins de teieres*, *pal blanc* y moltes altres produccions.

LLUIS G. FÀBREGA Y AMAT

(Continuará).